

Kommerskollegiums yttrande över remiss av Landsbyggs- och infrastrukturdepartementets delbetänkande jakt och fiske i renbetesland SOU 2023:46

Dnr. LI2023/03401

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt. Vi har ett särskilt uppdrag att verka för en enhetlig och korrekt tillämpning av EU-rätten i Sverige.

Delbetänkandet handlar om vilken betydelse den så kallade Girjasdomen har för andra samebyar vad gäller deras ensamrätt för upplåtelse av jakt- och fiskerättigheter, vad denna ensamrätt omfattar och vad den har för inverkan på andra aktörers avtal, arbete och intäkter på området. Det föreslås även tillfälliga regleringar av upplåtelsebestämmelser som ska gälla tills permanenta regler finns på plats.

Mot bakgrund av vårt uppdrag som inre marknadsmyndighet har vi vid olika tillfällen haft anledning att analysera frågor som rör upplåtelse av jakt- och fiskerättigheter. Vi vill med utgångspunkt i vår tidigare analys lyfta fram EU-rättsliga aspekter som vi anser kan behöva beaktas närmare i de sammanhang som delbetänkandet tar upp.

Kollegiet har inte har några synpunkter vad gäller ensamrätt till renskötseln i sig. Däremot finns det skäl att kommentera frågan om utövandet av sådan rättighet eftersom den måste ske inom ramen för EU-rättens regler om diskriminering. Vilka regler som kan bli tillämpliga beror på vem som upplåter rättigheterna och hur upplåtelse av dessa rättigheter definieras.

För det första behöver man därför ställa sig frågan vem som ska upplåta rättigheterna.

Är det staten som upplåter rättigheterna så blir fördragets regler om fri rörlighet och icke-diskriminering tillämpliga. Vi har tidigare yttrat oss om detta med anledning av en ändring i rennäringsförordningen.¹ Enligt våra yttranden begränsar den aktuella bestämmelsen tillträdet till jakt genom att ställa krav på bosättning i eller anknytning

¹ Yttranden om ändring i 3 § rennäringsförordningen (1993:384), se Kommerskollegium 2015/02176-2 och Kommerskollegium 2017/00618-4

till Sverige och strider enligt vår bedömning mot den fria rörligheten för tjänster och även mot det allmänna diskrimineringsförbudet i artikel 18 EUF då de som inte uppfyller kraven behandlas mindre förmånligt. De nu föreslagna ändringarna ger inte skäl att frånga den bedömningen.

Är det däremot en privat aktör som ska upplåta rättigheterna så kan andra EU-regler om diskriminering bli aktuella. Enligt Högsta domstolens dom i mål T-853-18 är Girjas sameby att betrakta som en juridisk person och det är sannolikt så att den skulle kunna betraktas som en näringsidkare.

Man måste vidare fråga sig om upplåtelse av rättigheterna kan betraktas som en tjänst eller inte.

Om upplåtandet sker utan att ersättning utgår så betraktas det inte som en tjänst i EU-rättslig mening. I det fallet skulle möjligen det allmänna diskrimineringsförbudet i artikel 18 EUF kunna vara tillämplig (det finns en möjlig parallell till organisationer som på ett kollektivt sätt reglerar marknaden) och i så fall skulle till exempel ett bosättningskrav för att få jaga kunna strida mot EU-rätten.

Om upplåtandet sker mot ersättning är samebyn sannolikt att betrakta som en näringsidkare som tillhandahåller en tjänst och då kan annan diskrimineringslagstiftning bli tillämplig. Den så kallade geoblockeringsförordningen² syftar till att förhindra privat diskriminering och förbjuder en näringsidkare att tillämpa olika allmänna villkor för åtkomst av sina tjänster på grund av nationalitet, bosättnings- eller etableringsort. Förordningen skulle kunna hindra samebyn från att uteslutande upplåta jakträttigheter till boende i området. Andra, icke-diskriminerande villkor, skulle kanske kunna godtas (t.ex. krav på lokal erfarenhet av jakt eller liknande). Det saknas dock tillräcklig praxis på området för att några säkra slutsatser om rättsläget ska kunna dras.

I denna del måste också skyddet för kulturella traditioner och regionalt arv beaktas.³ Till exempel måste varje tillämpning av geoblockeringsförordningen vara förenlig med EU:s stadga om grundläggande rättigheter och Unionens folkrättsliga åtaganden. Det är inte enkelt att med säkerhet förutse hur en domstol skulle balansera dessa intressen mot de rättigheter för tjänstemottagare som geoblockeringsförordningen ger upphov till.

Vad gäller de övriga frågorna i delbetänkandet har vi inga synpunkter att lämna utifrån vårt ansvarsområde.

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck i närvaro av ämnesrådet Lena Nordqvist, föredragande.

² Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2018/302 om åtgärder mot omotiverad geoblockering och andra former av diskriminering på grund av kundernas nationalitet, bosättningsort eller etableringsort på den inre marknaden

³ Jämför artikel 13 fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt.

Agnès Courades Allebeck

Lena Nordqvist